

**KLAIPĖDOS
VALSTYBINĖ
KOLEGIJA**

Projekto

**IKIMOKYKLINĖS IR PRIEŠMOKYKLINĖS PEDAGOGIKOS
PRESTIŽĄ FORMUOJANTYS VEIKSNIAI: STUDENTŲ POŽIŪRIS**

TYRIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

Tyrimo partneriai:

**Šiaulių universitetas
Vilniaus kolegija
Kauno kolegija
Panevėžio kolegija**

Klaipėda, 2020

2019 m. Klaipėdos ir Šiaulių universitetų, Vilniaus, Kauno, Panevėžio, Marijampolės kolegijų bei Klaipėdos valstybinės kolegijos studentai atliko tyrimą „Ikimokyklinės ir priešmokyklinės pedagogikos studijų pasirinkimą lemiantys motyvuojantys ir demotyvuojantys veiksniai“. Teorinė Ikimokyklinio ir priešmokyklinio pedagogo profesijos pasirinkimą demotyvuojančių veiksnių analizė atskleidė, jog pedagogo specialybė nėra itin gerbiama bei pakankamai vertinama. Žemesnis pedagoginis statusas taip pat yra laikomas viena iš svarbiausių vis didėjančio mokytojų trūkumo priežasčių. Žemas visuomenės pedagogo darbo vertinimas trukdo pritraukti jaunos specialistus į švietimo įstaigas, o jose dirbantys susiduria su visuomenės abejingumu ir švietimo sistemos skatinimo stoka. Empiriniame tyrime trečdalis studentų teigė, jog renkantis ikimokyklinio ir priešmokyklinio pedagogo profesiją demotyvuoja nepakankamas mokytojo profesijos prestižas, statusas, įvaizdis visuomenėje (34,7 proc.), aukštojo mokslo pertvarkos neigiama įtaka pasirenkant pedagogo profesiją (31,1 proc.), nepasitikėjimas švietimo sistema (30,2 proc.). Taigi Klaipėdos valstybinės kolegijos pedagogų klubo studentai ir dėstytojai nusprendė inicijuoti projektą „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio pedagogo prestižą formuojantys veiksniai: studentų požiūris“ bei pakviesti prie jo prisijungti kitus partnerius – Šiaulių universiteto, Vilniaus, Kauno ir Panevėžio kolegijų studentus, studijuojančius Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogiką. Projektu siekta sustiprinti studentų gebėjimus atlikti kokybinius taikomuosius mokslinius tyrimus ir bendradarbiauti. Taip pat siekta padėti aukštųjų mokyklų vadovams ir darbuotojams priimti tyrimo rezultatais pagrįstus sprendimus, didinančius IPP studijų patrauklumą aukštosiose mokyklose. Tai leistų padidinti šių studijų programų populiarumą tarp stojančiųjų ir jų konkurencingumą.

Projekto tikslas – ugdyti Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų kūrybiškumą, kritinį mąstymą, iniciatyvumą, pilietiškumą, gebėjimus atlikti taikomąjį mokslinį tyrimą ir bendradarbiauti nacionaliniu mastu, atliekant studentų požiūrio į pedagogo prestižą formuojančius veiksnius analizę. Studentų atlikto kokybinio **tyrimo tikslas** - nustatyti veiksnius formuojančius ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogikos prestižą.

Tyrimo metodai: susitikimas-pokalbis su ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogais praktikais; focus grupės metodas; mokslinės literatūros analizė; dokumentų analizė; turinio (content) analizė.

Tyrimo dalyviai. Projekte iš viso dalyvavo 271 asmuo, iš jų:

1. projekto vykdymo komanda (studentai): projekte dalyvavo 25 studentai, po 5 studentus iš Klaipėdos valstybinės, Vilniaus, Kauno, Panevėžio kolegijų, Šiaulių universiteto.
2. Tyrimo dalyviai (studentai): projekto tyrime dalyvavo po 48 studentus iš kiekvieno partnerio, viso 240 studentų.

3. kuratoriai (dėstytojai): studentus kuravo 5 studentų mokslinių draugijų kuratoriai ir 1 mokslinis vadovas.

Duomenų rinkimo procedūra. Siekiant išgryninti ikimokyklinės ir priešmokyklinės pedagogikos prestižą formuojančių veiksnių sąrašą studentai vyko į tris Klaipėdos lopšelių-darželius „Čiauškutė“, „Žiogelė“ ir „Vyturėlė“ sužinoti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų-praktikų patirtį ir nuomonę. Po susitikimų Klaipėdos lopšeliuose-darželiuose studentai sugrįžo į Klaipėdos valstybinę kolegiją ir dalyvavo kūrybinėse dirbtuvėse „IPP pedagogo prestižą formuojančių veiksnių paveikslas“. Kiekviena komanda pristatė pedagogų – praktikų išsakytas mintis, jas analizavo, siejo tarpusavyje panašius veiksnius, diskutavo apie veiksnių skirtingą sampratą. Focus grupės (studentų) kokybinis tyrimas vykdytas šiais etapais: 1. Tyrimo metodikos sukūrimas. 2. Tyrimo instrumento (klausimyno) sukūrimas. Jį sudarė patys tyrimo vykdytojai. Instrumento turinį sudarė trys įvadiniai (apšildantys) klausimai, aštuoni atviri pagrindiniai klausimai bei trys baigiamieji klausimai, skirti išsiaiškinti tyrimo dalyvių (studentų) sociodemografinius duomenis. 3. Sukurtos metodikos ir instrumento pilotinis testavimas. Vilniaus, Panevėžio, Kauno, ir Klaipėdos valstybinėje kolegijose bei Šiaulių universitete tyrimo vykdymo komanda vykdė po 2 (bendrai 10) pilotinius focus grupės susitikimus. Kiekviename pilotiniame focus grupės susitikime dalyvavo 12 – 14 tiriamųjų. Bendrai pilotiniame focus grupės tyrime dalyvavo 120 studentų, kurie vėliau nebuvo kviešti į galutinį fokus grupės tyrimą. Pilotinio tyrimo dalyviai pasirinkti taikant kokybinio tyrimo netikimybinės imties patogųjį atrankos būdą. 4. Tyrimo instrumento (klausimyno) patikslinimas atsižvelgiant į pilotinio focus grupės testavimo rezultatus. 5. Focus grupės tyrimas. Vilniaus, Panevėžio, Kauno ir Klaipėdos valstybinėje kolegijose bei Šiaulių universitete tyrimo vykdymo komanda vykdė po 2 (bendrai 10) focus grupės tyrimus. Kiekvieno susitikimo trukmė 1,5 val., jį vedė 1 arba 2 moderatoriai, o jiems padėjo po 3 asistentus. Kiekviename focus grupės tyrime dalyvavo 12 tiriamųjų. Pilotinio focus grupės tyrimo imtis – 120 studentų (Klaipėdos valstybinės kolegijos (N = 25), Šiaulių universiteto (N = 24), Vilniaus kolegijos (N = 23), Kauno kolegijos (N = 24) ir Panevėžio kolegijos (N = 24)). Tyrimui dalyviai pasirinkti taikant kokybinio tyrimo netikimybinės imties patogųjį atrankos būdą. Studentų pasirinkimą tyrimui lėmė amžius, studijų forma bei kursas, kuriame mokėsi tiriamieji. Tyrime dalyvavo 120 ikimokyklinės ir priešmokyklinės pedagogikos studijų programos studentų: 15,8 proc. pirmo kurso studentų, 18,3 proc. antro kurso studentų, 58,3 proc. – trečio kurso studentų ir 7,5 proc. – ketvirto kurso studentų. 63,3 proc. informantų dirba ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogais ir 36,7 proc. šiuo metu tik studijuoja. Tiriamųjų amžius - nuo 19 iki 47 metų. Rezultatai fiksuoti vaizdą ir garsą įrašančia aparatūra (kamos, kompiuterių kamos, telefonai) tik garsą įrašančia aparatūra (telefonai,

Ikimokyklinės ir priešmokyklinės pedagogikos prestižą formuojantys veiksniai: studentų požiūris (diktofonai). Tyrimo laikas – 2020 m. spalio - lapkričio mėnesiai. 6. Focus grupės tyrimo rezultatų apibendrinimas ir interpretavimas.

Tyrimo etika. Tyrimo metu laikomasi tyrimo etikos principų: apsaugos, slaptumo (anonimiškumo ir konfidencialumo), geranoriškumo, universalumo, reikšmingumo, pagarbos asmens orumui, teisingumo bei teisės gauti tikslią informaciją. Tyrimo etika numato šio tyrimo bendrai priimtinius dalykus (imties dydis, imties atranka, duomenų rinkimas, apibendrinimas ir kt.), kurie paskatino apsvarstyti visos tyrimo eigos alternatyvas, numatant jų stipriąsias ir silpnąsias puses bei pasirinkti tinkamiausią tyrimo eigą.

Studentų atlikto tyrimo išvados

1. Išanalizavus asmenines savybes, kurios formuoja ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo prestižą, galima teigti, kad pedagogas turi būti motyvuotas, turi nuolat tobulėti, turi būti žingeidus, kantrus, mokėti save kontroliuoti, turi nebijoti imtis iniciatyvos turi būti lankstus. Kūrybiškumas, vaikiškumas, empatiškumas yra asmeninės savybės, kurias turi turėti pedagogas dirbdamas su vaikais. Pedagoginis darbas reikalauja darbštumo, komunikabilumo bendraujant su vaikais ir jų tėvais, emocinio intelekto raiškos, išsilavinimo, tolerantiškumo, pagarbos kitam, atsidavimo darbui ir atsakingumo. Nepasitikėjimas savo jėgomis, nepasitenkinimas darbu, emocinio intelekto trūkumas menkina ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo prestižą.

2. Vaiko pažinimas, informacinių technologijų valdymas, nuolatinis tobulėjimas, fizinės ir psichologinės aplinkos sukūrimas, ugdymo turinio ir tikslų numatymas, ugdymo strategijų, metodų taikymas, psichologijos žinios, kultūra bei motyvacija - tai profesinės kompetencijos, kurios formuoja pedagogo prestižą. Profesinių žinių kiekis daro įtaką pedagogo autoritetui: viena vertus akademinės žinios, išsilavinimas yra svarbu, nes toks pedagogas labiau pasitiki savimi, taiko įvairius metodus, priemones, geriau identifikuoja vaikų poreikius. Tačiau kita vertus šiuolaikinio ugdymo kontekste vien tik pedagogo akademinės žinios negarantuoja sėkmingo ugdymo proceso. Pedagogas turi būti suvokiamas kaip asmenybė, pasižyminti bendrosiomis kompetencijomis – kūrybiškumu, gebėjimu spręsti problemas, kritiniu mąstymu, mokėjimu mokyti, emocinio intelekto raiška ir gebėjimu akademinės žinias pritaikyti praktikoje individualizuojant ir diferencijuojant ugdymo procesą.

3. Bendravimas/bendradarbiavimas su vaikais, tėvais, kolegomis, konfliktinių situacijų valdymas ir bendravimo/bendradarbiavimo viešinimas daro įtaką pedagogo prestižui. Pedagogo prestižą kelia pagarbus, kultūringas bendravimas, jo dėka formuojasi bendruomeniškumo jausmas, pedagogai tarpusavyje dalinasi gera patirtimi, derina savo veiksmus, numato bendrus ugdymo tikslus, metodus. Tik bendraudami/bendradarbiaudami pedagogai gali realizuoti save, kurti santykius ir taip stiprinti savo įvaizdį. Bendravimo/bendradarbiavimo su tėvais dėka vaiko ugdymo procesas

Ikimokyklinės ir priešmokyklinės pedagogikos prestižą formuojantys veiksniai: studentų požiūris yra tęsiamas namuose. Bendraujant su vaiku informantai akcentuoja tarpasmeninę sąveiką, t.y. bendravimas turi būti abipusis. Pedagogo prestižą menkina bendravimo/bendradarbiavimo įgūdžių trūkumas, nepagarbus bendravimas tarpusavyje, apie kurį tėvai sužino iš savo vaikų, nepagarbus bendravimas su tėvais, partneriškos sąveikos su tėvais nebuvimas.

4. Apibendrinus atlikto tyrimo rezultatus, galima daryti išvadą, jog švietimo politika – tai vienas iš daugelio aspektų, darančių įtaką pedagogo profesijos prestižui Lietuvoje. Tyrimo rezultatai rodo, jog švietimo politika pedagogo prestižui daro tiek teigiamą, tiek ir neigiamą įtaką. Pagrindiniai švietimo politikos veiksniai įtakojantys ir galintys sustiprinti prestižą, tai atlyginimas, kurio pakėlimas tampa adekvatesniu atliekamam ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbui; palankios darbo sąlygos, socialinės garantijos bei kūrybinė laisvė – tai yra veiksniai skatinantys pedagogo motyvaciją siekti jam svarbių tikslų. Neigiamas visuomenės ir vadovo požiūris, finansavimo trūkumas, vykdomos reformos ir nepagarba pedagogui – tai švietimo politikos veiksniai mažinantys pedagogo profesijos prestižą.

5. Teigiamą visuomenės požiūrį į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogus rodo jų darbo įvertinimas, palaikymas, pedagogo veiklos supratimas, tėvai yra dėkingi pedagogams už vaiko ugdymą, jo pasiekimus, gebėjimų lavinimą. Pedagogo prestižo augimą sąlygoja karantino situacija, kurios dėka, net skeptiškai pedagogų atžvilgiu nusiteikę tėvai pripažino pedagogo darbo svarbą bei jų pastangas ugdant vaikus. Neigiamą visuomenės požiūrį į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo profesiją rodo pagarbos nebuvimas, jo darbo nevertinimas, tėvams atrodo, kad vaikas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje būna tik prižiūrimas, o ne ugdomas. Šiuolaikiniai vaikai savo nemandagumu ir netinkamu elgesiu taip pat rodo nepagarbą savo ugdytojui. Pastebimas vyresnės kartos pesimistinis požiūris į pedagogo specialybę, tuo tarpu jauni pedagogai jaučiasi neįvertinti dėl savo amžiaus ir patirties trūkumo. Pedagogo prestižą menkina mažas atlyginimas, pedagogų streikai, piketai bei turimos socialinės garantijos.

Studentų suformuluoti pasiūlymai

1. Išanalizavus asmenines pedagogų savybes bei jų poveikį, formuojant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo prestižą siūloma **rengti/organizuoti laisviau ir lengviau prieinamus bendrųjų kompetencijų, asmenybės tobulinimo(si) mokymus, kursus**, kadangi dabar tokie kursai kainuoja pakankamai daug ir ne visi gali tokią sumą sumokėti. **Didinti sklaidą apie šių asmenybės savybių, gebėjimų ugdymosi svarbą ir galimybes šias savybes įgyti savarankiškai studijuojant**. Viską galima išsiugdyti - komunikabilumą, pasitikėjimą savimi, emocinį intelektą, empatiją, savikontrolę ir t.t. Taip pat siūloma **studijų metu supažindinti studentus ne tik su teisiniais dokumentais, įstaigos darbo organizavimu, bet ir praktikų metu ypatingą dėmesį**

skirti refleksijos užduotims. Tai leistų studentams ne tik suprasti būsimo darbo specifiką, bet analizuoti savo stipriąsias ir identifikuoti reikiamas šiai specialybei asmenybės savybes. Realistinis savo asmenybės savybių vertinimas praverstų ir ateityje **jei dėl įvairių priežasčių darbas taptų nemielas – saugiai keisti veiklą**, o nesilaikyti įsikibus. Tokiais atvejais kankinasi pats pedagogas ir kankina ugdytinius. **Perdegimo sindromą išgyvenantys pedagogai turi turėti galimybę gauti psichologinę pagalbą.**

2. Nustačius profesinių kompetencijų svarbą formuojant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo prestižą siūloma, kad **patys pedagogai turi prisiimti atsakomybę už savo profesijos prestižą: tobulinti savo profesines kompetencijas konferencijose, seminaruose, projektuose; nuolat atnaujinti ir gilinti turimas žinias ir gebėjimus; gerbti ir didžiuotis savo profesija.** Įgyjant naujų dalykinių gebėjimų, kompetencijų ar tobulinant esamas pedagogai lengviau prisitaikytų prie kintančių situacijų, ugdymo turinio kitimų bei naujovių, tokių kaip IT technologijos ir kintantys vaikų poreikiai, polinkiai, taip pat įgytų daugiau bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžių tiek pedagogų/kolegų tarpe tiek ir su ugdytinių tėvais. Taip pat **skatinti gerosios patirties sklaidimą ir dalijimąsis.** Pedagogas, tame tarpe ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo pedagogas, asocijuojasi su švietėju ir eruditu, su nuolatiniu mokymusi ir tobulėjimu. Jis turi būti kompetentingas visose srityse.

3. Išsiaiškinus pedagogo kompetencijos bendrauti/bendradarbiauti sąsajas su pedagogo prestižu siūloma **kuo dažniau taikyti įvairius tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo būdus bei formas** (tėvams bendrauti su pedagogais dar vaikams nepradėjus lankyti įstaigos (labiau pažintų vieni kitus, pedagogai suprastų, ko yra tikimasi iš įstaigos, kokie yra vaiko auginimo ypatumai, būtų mažiau konfliktų), taip pat galėtų būti tėvų apsilankymai grupėje, atvirų durų dienos, individualios ir grupinės tėvų konsultacijos, diskusijos, konferencijos, kasdienis bendravimas pasiimant ir paliekant vaiką grupėje, nuolatinis tėvų informavimas, informacijos sklaida. Taip pat **ugdymo įstaiga turėtų kurti mikroklimatą, padedantį kilti pedagogo profesijos prestižui.** Gražus pedagogų tarpusavio bendravimo ir bendradarbiavimas kolektyve, socialinė sąveika ir artimesnis bendravimas su ugdytinių šeimomis padėtų joms išsamiau susipažinti su ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo profesijos specifika, suprasti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo darbo reikšmę vaiko asmenybės ugdyme.

4. Ištyrus švietimo politikos įtaką ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo profesijos prestižui siūloma, kad **grupėse dirbtų po du pedagogus ir mokytojos padėjėja arba vaikų skaičius būtų mažesnis** (lopšelių grupėse – 10 vaikų, ikimokyklinėse grupėse – 15 vaikų). Taip kiekvienam vaikui būtų suteikiama daugiau dėmesio ir jis galėtų kokybiškiau ugdyti savo kompetencijas, auklėtoja nebūtų tiek įsitempusi ir galėtų turėti gal net laiko pasiruošti įdomesniems

Ikimokyklinės ir priešmokyklinės pedagogikos prestižą formuojantys veiksniai: studentų požiūris užduotims ir laisvalaikio nereiktų atiduoti veiklų, užsiėmimų planavimui. Taip auklėtoja atėjusi į darbą būtų labiau pailsėjusi ir galėtų atiduoti daugiau jėgų ir skleisti gerą nuotaiką darželio vaikams.

5 Išsiaiškinus visuomenės požiūrio svarbą formuojant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo prestižą siūloma: **ugdymo įstaigos turėtų daugiau žiniasklaidoje, socialiniuose tinkluose akcentuoti pozityviąją pedagogo profesijos pusę, viešinti įstaigos ir atskirų pedagogų pasiekimus.** Su vykstančiais teigiamais pokyčiais švietimo politikoje, būtų galima siekti ir ikimokyklinio ugdymo mokytojo darbo specifikos viešinimo - visuomenė būtų labiau informuota apie ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų vykdomą darbą ir jo svarbą, kas darytų teigiamą įtaką visuomenės nuomonės formavimui apie šią specialybę. Taip pat **įvairias šventes, renginius organizuoti ne tik ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, bet ir kitose miesto vietose, pvz. aikštėse, parkuose, kultūros namuose, įtraukiant tėvus ir kitus šeimos narius.** Taip visuomenė daugiau pastebėtų ir įvertintų pedagogų įdedamą darbą, pastangas. **Pedagogams vertėtų vengti savo profesijos menkinimo, nuolatinio nepasitenkinimo** (valdžia, nepakankamu atlygiu už darbą), neigiamų nuostatų į ugdytinius ir ugdymą akcentavimo.

